

## ÇOCUKLAR İÇİN TUHAF, YABANCI YA DA ERİŞİLMEZ ALGISINI YIKAN SANAT MÜZELERİ

Cihan Şule KÜLÜK\*

### Özet

Sanat müzelerinin, toplum inşasında üstelendikleri misyonu ziyadesiyle yerine getirebilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için belirledikleri başat hedeflerinden birisi de ziyaretçileri müzeye çekebilmektir. Peki sayısız sanat eserini bünyesinde barındıran ve görkemli mimarileriyle yetişkin ziyaretçilerin ilgi odağı olan sanat müzeleri, acaba çocuklar için de aynı çekicilikte mi? Sanat müzeleri çoğunlukla, küçük çocukların keşif karakteristiğine izin vermeyecek şekillerde sunulan; sayısız sanat eseri içeren geniş galerilerin ezici mimarisi, yetişkinlere seslenen hatta yetişkin bakış açılarına göre dizayn edilen sanat koleksiyonları, sürekli uyulması gereken kuralları, güvenlik görevlilerinin varlığıyla taçlandırılan sessiz atmosferleri ile çocuklar için hiç de davetkar olmayabilir. Ancak gelişmiş ülkelerde bu gerçeklerin farkında olan, uyguladığı pek çok program ve yeni düzenlemelerle çocuklar için tuhaf, yabancı ya da erişilmez algısını yıkan sanat müzeleri vardır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Los Angeles Sanat Müzesi (Los Angeles County Museum of Art), Joslyn Sanat Müzesi (Joslyn Art Museum) ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi (Art Institute of Chicago) gibi dünya çapında kabul görmüş müzeler, çocukları sanatla buluşturmayı önceleyen; sanat eserleriyle ve sanatçılar ile etkileşime girmelerini destekleyen “çocuk programları” sunmaktadır. Bu programlar kapsamında sunulan; rehberli turlar, sanat atölye çalışmaları, öykü yazma etkinlikleri, drama etkinlikleri, okul programları, aile programları, sanat kursları, yaz kampları, video blog içerikleri, dokun-yap kurulumları, dijital interaktif uygulamalar, gezici tır müze ve bavul müze gibi hizmetlerle çocuğun eğlenerek, öğrenerek ve pek çok farklı deneyim kazanarak müzeden ayrılması sağlanmaktadır. Türkiye'deki özel kuruluşlar tarafından desteklenen sanat müzelerinde bu tip uygulamalara Batı'ya kıyasla daha minimal ölçülerde yer verilmiş olsa da devlet destekli sanat müzelerinde yer verilmediği görülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın, Türkiye'deki sanat müzeleri için bir örnek teşkil edeceği ve bu doğrultuda alan yazınına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Amerika'da etkinliğini sürdüren sanat müzelerindeki “çocuk programlarını” betimlemeyi amaçlayan bu çalışma; betimsel tarama modelinde olup, veriler döküman inceleme tekniğiyle toplanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Sanat, Sanat Müzeleri, Çocuk Programları.

\* Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı  
csule82@hotmail.com

## ***THE ART MUSEUMS THAT RUIN THE ODD, UNFAMILIAR OR UNTOUCHABLE IMPRESSION FOR THE CHILDREN***

### **Abstract**

One of the primary goals of the art museums is to attract visitors to museums in order to fulfill excessively the mission that they undertake for the construction of the society and to continue their existence. If that's so, then are the art museums which contain countless art works and are a center of attraction with their magnificent architecture for adult visitors, attractive to the children as well? Usually art museums may not be inviting for the children with the overwhelming architecture of the huge galleries that contain countless art works, art collections which do not only appeal to adults but also designed according to the perspectives of the adults, the rules that have to be obeyed permanently, the deep silence crowned with the existence of the security staff, presented with the manner that does not let the exploratory spirit of the children to be realized. However, in the developed countries there are art museums which are aware of these facts, ruin the odd, unfamiliar or untouchable impression for the children by applying many programs and new regulations. For instance, the world famous museums such as the Los Angeles County Museum of Art, the Joslyn Art Museum and the Art Institute of Chicago present "children programs" that give priority to make children meet with art and support their interaction with the art works and artists. With services included in these programs such as guided tours, art workshops, story writing activities, drama activities, school programs, family programs, art courses, summer camps, video/blog contents, touch-do setups, digital interactive practices, mobile museums and museum loan boxes; the children are provided to leave the museum after they have fun, learn and gain different experiences. In the private museums in Turkey services as such are included to a lesser extent, though in the museums that are supported by the government these services are not included. In this context, this research is thought to serve as a model for the art museums in Turkey and make a contribution to the literature in this direction. In this study, which aim to describe the "children museums" in the art museums in the USA, descriptive survey model is used and the datas are collected by document review technique.

**Keywords:** Art, Art Museums, Children Programs.

### **Giriş**

Sanat müzeleri ve galerileri giderek daha fazla öğrenme ortamı olarak görülmekte ve takdir edilmektedir. Başyapıtların depoları, kültür tapınakları ve sanat eserlerinin korunmasına adanmış yerler olarak üstlendikleri görevlerle önemini koruyan bu kurumlar, eğitim işlevlerini yerine getirmek için artan bir taleple karşı karşıya kalmaktadır. Estetik, sanat tarihi ve eleştiri bilgisini içeren sanat eğitimi yaklaşımlarının müzelerdeki takdimi, müzeleri halk eğitiminde potansiyel olarak önemli işbirlikçileri konumuna getirmiştir. Aynı zamanda, devletin sağladığı ekonomik desteğin azaltılması baskısı, kültürel kurumların görevlerini yeniden gözden geçirmelerini sağlayarak aktif olarak kendilerinin değerini ve önemini kanıtlamak için yollar aramalarını sağlamıştır. Bu bağlamda sanat müzeleri anlamlı bir öğrenme deneyimi sunma taahhüdüyle daha geniş kitleleri müzeye çekmek için çalışmalarını sürdürmektedir (Vallance, 1995, s.4).

Dünya çapında adını duyurmuş müzeler, müze ziyaretlerini teşvik eden programlar ve sergiler tasarlayarak izleyiciler üzerinde yoğunlaşmaktadır. İzleyici merkezli müze çalışmaları, önde gelen birçok araştırmacı tarafından araştırmaların odak noktası olmaktadır. Çocuklar, kendi kültürleriyle

bağlantılar sağlayan; gelenekleri, inançları ve sahip oldukları değerleri içeren sergilerden ve uygulamalardan anlamlı deneyimler kazanacaktır. Özellikle, hikâye ve oyun çocukların müze deneyiminin güçlü araçlarıdır. Müze eğitimcilerinin görevi, çocuklara yönelik sosyo-kültürel stratejileri müze programlarına entegre etmek ve arabuluculuk yapmaktır (Anderson ve diğerleri, 2002, s.213).

Kindler'e (1997, s.15) göre, sanat müzeleri yaşlarından, eğitim durumlarından, sanatsal yetkinliklerinden veya estetik uzmanlık seviyelerinden bağımsız olarak, bireylere sanat ve estetik deneyiminin değerini öğretmek için diğer eğitim mekanlarına göre benzersiz fırsatlar sunmaktadır. Müzelerde sanatla "doğrudan ve yakın temasla kurulan bağlantı deneyimi", reproduksiyonlar, video filmler veya internet üzerinden indirilen elektronik kopyalar yoluyla sağlanan "dolaylı sanat deneyimi" ile karşılaştırılmaz biçimde müze ziyaretçisine çok şey kazandıracığı açıktır. Sanat müzeleri, ziyaretçilerinin sanat dünyasının en önemli örneklerini doğrudan ve bireysel olarak anlamlı bir şekilde deneyimlemesini sağlayan eşsiz mekanlardır. Bu bağlamda müzeler, zihinlerini sanatsal bilgi ve anlam arayışına dahil etmek isteyen ziyaretçilerin ihtiyaçlarına cevap vermeye her zaman hazır olmalı ve etkinliklerini canlı tutmanın yollarını aramalıdır.

Sanat müzeleri genel olarak büyük binalarıyla çoğu zaman küçük çocukların keşfetmelerine izin vermeyecek şekillerde sunulan ve sayısız sanat eseri içeren mekanlardır. Bu kurumlar, sürekli çocukları kontrol eden güvenlik görevlileri, ezici mimarisi, geniş ve açık alanları, sessiz atmosferi ve yetişkinlere yönelik sergileme biçimleri ile bilinçli mesajlar göndererek çocukların müzede hoş karşılanmadığı mesajını iletirler. Bununla birlikte, küçük çocuklar, bu ortamda doğru bir yaklaşımla karşılandıklarında güçlenerek müzeye ve içeriğine aktif olarak bağlanır, sanat eserleri hakkında yaratıcı görüşler ve yeni bakış açıları geliştirir (Jeffers, 1999, s. 50).

Sanat müzeleri, göstermek, dokunmak ve bağırıp çağırmak isteyen aktif çocuklar için değil, dikkatli ve düşünceli davranışlar garanti eden yetişkinler için tasarlanmıştır. Küçük çocukları bir sanat müzesine götürmek her yetişkin için zorlu bir deneyim olsa da biraz hazırlık yapıldığında, bir müze gezisi herkes için eğlenceli bir deneyim olabilir (Fox ve Berry, 2008).

İzlenmesi gereken kurallar, yabancı sanatçıların isimleri ve ilk bakışta ilgi çekici görünmeyecek pek çok konu dikkate alındığında kuşkusuz, bir çocuk için bir sanat müzesine adım atmak oldukça zor olabilir. Bu nedenle vaktinden önce, çocuğu müzeye hazırlamak, çocuğun ileride yaşayacağı müze deneyiminin olumlu olmasını sağlamak açısından oldukça önemlidir. Küçük bir ilerleme planlaması ile sanat müzeleri çocuklar için önemli derecede fayda sağlayabilir ve sanata olan ilginin temelini atılmasına yardımcı olabilir (Gross, 2014).

Ross'a (2013) göre sanat; eski ve kimi zaman tuhaf, müzeler ise devasa ve sessiz kurumlar olarak algılanmaktadır. Bu anlayış doğrultusunda düşünüldüğünde yeteri kadar yaşam deneyimi olmayan çocukların sanat müzeleri ile bağlantı kurmaları korkutucu olabilir. Sanatın takdir edilme durumu, çocuklar için hatta pek çok yetişkin için de zor bir ikna sürecini gerektirebilir. Önemli olan nokta; çocukların bir şekilde sanat müzesine yapılacak bir gezi deneyimine sahip olmasıdır. Çocuklar tek bir ziyaretten sonra müze meraklıları olmayabilir, ancak müze deneyimiyle kazanılan ipuçları yardımıyla çocukların sanata karşı hissettiği gerginliği azaltmalarına, sanata karşı daha iyi bir anlayış geliştirmelerine ve sanatı takdir etmelerine olanak sağlanabilir.

Macgregor'ın ifade ettiği gibi (2001, s.65), genellikle tüm çağdaş sanatların "zor" veya "belirsiz" meselelerle uğraştığı, "şok edici" olduğu veya insanların bunu anlamadığı varsayılır. Konu bu açıdan ele alındığında sanat müzelerinde, çocuklara yönelik özel programlara yeterince yer verilmemesinin

nedenlerinden biri, sanatın yabancı topraklar olarak görülmesinden kaynaklı, müzelerin çocukların başarılarında anlatılan ve yansıtılan hikâyelere erişmelerini sağlayacak dili bulamaması olabilir.

Üstlendikleri eğitim misyonuyla toplumda önemli bir işlevi olan müzeler, sanatın toplum tarafından sevilmesine, anlaşılmasına ve kabul görmesine aracı olmaktadır. Çağın müzecilik anlayışı doğrultusunda görevini konservasyonun ötesine taşıyan, bilgi üreten ve ürettiği bilgiyi farklı yaş grupları ve kültürel çeşitliliği temsil eden farklı ziyaretçi topluluklarıyla paylaşan sanat müzeleri, çocuklara eğlenceli ve deneysel ortamlar sağlayan eğitim programları ve interaktif uygulamalar tasarlayarak çocukları müzeye çekmenin akılcı yollarını aramaktadır. Çocukların sanat müzelerinde sanatla doğrudan birebir ilişki kurmalarının önemini farkında olan sanat müzeleri, çocukların sanatsal gelişimlerine katkı sağlayacak tüm olanaklarını sanatçılar, müze eğitimcileri ve müze uzmanlarının iş birliğinde çocuklara sunmaktadır.

Çocukların, sanat müzesi ortamlarında görmeleri, tartışmaları ve cevap vermeleri konusunda desteklenmesi, onlara birçok etkili öğrenme fırsatı sağlar. Bu tür etkileşimler çocukların bilgisine, yaşadıklarına, hayal gücüne, duygularına ve duyularına çağrı yaparak fikirlerini ve duygularını başkalarıyla paylaşmaya davet eder. Çocukların sanat müzesinde kendi deneyimlerini yönlendiren rehberler olarak liderlik etmelerine izin vermek ise, onlara gerçekleri veya sabit anlamları pasif bir şekilde dinleyerek değil, sanat çalışmalarından sorgulama yoluyla aktif bir şekilde öğrenmeleri konusunda katkı sağlar. Müze deneyimleri sırasında yetişkinlerle pozitif, karşılıklı etkileşimler, çocukları sanatı keşfetmeye ayrıca kendi deneyimleri ve bilgi birikimleri ile bağlantı kurmaya teşvik eder. Bu tür bir etkileşim, sanatın çocuklar tarafından doğru anlaşılmasını ve takdir edilmesini sağlar (Weier, 2004, s.115).

Birçok sanat müzesi, çocuk turları ve aile ziyaretleri için zaman ayırır ve özel programlar düzenler. Müzeler bu programları düzenli bir biçimde yürütebilmek için müze personellerinin gözetiminde özel turlar sunmaktadırlar. Çocuklar kendileri için özel olarak planlanmış bir tura katılmayacaklarsa, öğretmenin ziyaret sırasında odaklanılması gereken birkaç anahtar madde seçmesi önemlidir. Gördüklerini düşünmek ve tartışmak için bir bağlamı olacağı için sınıfta derslerde adı geçen, daha önceden duydukları sanatçılara ait eserler veya tematik birimlerle ilgili nesnelerin tasvir edildiği sanat eserleri, çocukların ilgisini çekecektir. Küçük çocukların dikkat süresi kısa olduğu için, müze gezileri çok uzun tutulmadan, müze ortamında çocukların yorulmadan ya da huzursuzlanmadan belirlenen eserleri görmeleri sağlanmalıdır (Fox ve Berry, 2008).

Günümüzde gelişmiş ülkelerde uyguladığı pek çok program ve yeni düzenlemelerle çocuklar için tuhaf, yabancı ya da erişilmez algısını yıkan sanat müzeleri vardır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Los Angeles Sanat Müzesi, Joslyn Sanat Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi gibi dünya çapında kabul görmüş müzeler, çocukları sanatla buluşturmayı önceleyen; sanat eserleriyle ve sanatçılar ile etkileşime girmelerini destekleyen "çocuk programları" sunmaktadır. Bu programlar kapsamında sunulan; rehberli turlar, sanat atölye çalışmaları, öykü yazma etkinlikleri, drama etkinlikleri, okul programları, aile programları, sanat kursları, yaz kampları, video blog içerikleri, dokun-yap kurulumları, dijital interaktif uygulamalar, gezici tır müze ve bavul müze gibi hizmetlerle çocuğun eğlenerek, öğrenerek ve pek çok farklı deneyim kazanarak müzeden ayrılması sağlanmaktadır. Türkiye'de başta İstanbul Modern Sanat Müzesi, Pera Müzesi, Borusan Contemporary ve Sakıp Sabancı Müzesi gibi özel kuruluşlar tarafından desteklenen sanat müzelerinde, çocukları kültür ve sanat ile tanıştırmak, onlara müze gezme alışkanlığı kazandırmak amacıyla rehberli müze turları ve sanat atölye çalışmalarından oluşan çocuk programları uygulanmaktadır. Türkiye'deki özel kuruluşlar tarafından desteklenen sanat müzelerinde, bu tip uygulamalara

Batı'ya kıyasla daha minimal ölçülerde yer verilmiş olsa da devlet destekli sanat müzelerinde yer verilmediği görülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın, Türkiye'deki sanat müzeleri için bir örnek teşkil edeceği ve bu doğrultuda alan yazınına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Amerika'da etkinliğini sürdüren sanat müzelerindeki "çocuk programlarını" betimlemeyi amaçlayan bu çalışma; betimsel tarama modelinde olup, veriler doküman inceleme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk programlarını en kapsamlı şekliyle uygulayan Los Angeles Sanat Müzesi, Joslyn Sanat Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi'nin uyguladığı "çocuk programları" tüm içerikleriyle ayrıntılı bir biçimde betimlenmektedir.

### **Los Angeles Sanat Müzesi (Los Angeles County Museum of Art)**

Los Angeles Sanat Müzesi, dünya genelinde 6.000 yıllık sanatsal ifadeyi aydınlatan 142.000'den fazla eser koleksiyonu ile Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük sanat müzelerinden biridir. Los Angeles Sanat Müzesi bölgenin zengin kültürel mirası ve çeşitli nüfusu tarafından bildirilen yeni ve beklenmedik bakış açılarından üretilmiş sanat yapıtlarını yorumlamayı ve sahip olduğu zengin sanat arşivini sergilemeyi taahhüt etmektedir. Los Angeles Sanat Müzesi, koleksiyonlarını ve programlarını paylaşmak, öncü girişimler oluşturmak ve yeni izleyiciler çekmek için yapmış olduğu çalışmaları; sanatçılar, teknoloji uzmanları ve fikir liderlerin yanı sıra bölgesel, ulusal ve küresel işbirlikçilerinin ortak katkılarıyla hayata geçirmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019a).

Çocukları müzenin ayrılmaz bir parçası olarak gören Los Angeles Sanat Müzesi, çocukların sanat, sanatçı ve müze ile etkileşimini sağlayacak "çocuk programları" uygulamaktadır. Bu programlar arasında çocuklara sağladığı; uygulamalı sanat atölyeleri, yaz kampları, sanatçı buluşmaları, okul müfredatlarına dayalı müze etkinlikleri, gezici müze hizmetleri, müze kampları, aile katılımlı atölye çalışmaları ve müze turları gibi pek çok hizmet bulunmaktadır. Los Angeles Sanat Müzesi, Los Angeles'ta yaşayan on sekiz yaşından küçük tüm çocuklar için ücretsiz hizmetler sunmaktadır. 250.000'den fazla üyesi olan Los Angeles Sanat Müzesi'nin üyesi olan her çocuk müzeyi ücretsiz olarak ziyaret edebilmekte ve kendisine eşlik edecek bir yetişkin de ücretsiz olarak müzeye girebilmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019b).

Los Angeles Sanat Müzesi'nde uygulanan çocuk programları kapsamında, çocukların sanat eserlerine bakarak, tartışarak ve sanat uygulamaları yaparak sanatla ve müze ile etkileşime girmeleri desteklenmektedir. Çocukların sanatla ve müze ile ilişkilerini geliştirmek için okullarla ortak çalışmalar yapılmaktadır. Okul ortaklıkları ile yürütülen bu çalışmalar kapsamında müzenin en çok ziyaret edilen sanat yapıtlarını ve müzenin koleksiyonundaki orijinal sanat eserlerini yakından inceleyerek diyalogu, eleştirel düşüncüyü ve yaratıcılığı geliştirmeyi amaçlayan öğrenci merkezli öğretime odaklanan etkinlikler yapılmaktadır (Fotoğraf 1). Müzede yürütülen çocuk programları kapsamında okul sınırlaması yapılmaksızın Los Angeles genelindeki tüm okullarla iş birlikleri sağlanmaktadır (Los Angeles County Museum of Art, 2019c).





**Fotoğraf 1:** Los Angeles Sanat Müzesi'nde çocuklarla gerçekleştirilen eser analizi çalışması.

Los Angeles Sanat Müzesi'nde çocukların okuldan sonra müzede haftada bir kez toplanmalarını ve müze etkinliklerine katılmalarını sağlayan dört haftalık bir program da sunulmaktadır. Ancak bu program, müzenin yakın çevresinde bulunan okullarla sınırlı tutulmakta ve ulaşım hizmetleri de müze tarafından sağlanmaktadır. Okul sonrası müze etkinlikleri, okul müfredatına dayalı kazanımlar, kavramlar ve beceriler üzerine inşa edilerek tasarlanmıştır. Program, müzede sanat gözlemini kolaylaştıran, galeri etkinliklerine ve sanat atölyelerine rehberlik eden uzman müze eğitimcilerinin liderliğinde yürütülmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019d).

Los Angeles Sanat Müzesi daha fazla çocuğa ulaşmak, özellikle müzeye uzak bölgelerde bulunan okullardaki çocuklara erişmek ve çocukların müze, sanat ve farklı kültürlerle etkileşime girmelerini sağlamak amacıyla gezici müze hizmetleri de vermektedir. Farklı temalar kapsamında tasarlanmış ve büyük tırlarla sağlanan gezici müze uygulamaları ile okullardan gelen talepler doğrultusunda çocuklara erişim hizmeti sağlanmaktadır. Los Angeles Sanat Müzesi gezici müze uygulaması ile Maya, Aztek ve İnka uygarlıklarını kapsayan program Los Angeles kentindeki devlet okullarında öğrenim gören yedinci sınıf öğrencilerine yönelik yedinci sınıf müfredatıyla ve devlet standartlarıyla bütünleşen bir anlayışla tasarlanmıştır. Arkeolojik bir alan olarak donatılan kırk sekiz metrelik bir araç olan "Maya Mobile", yedinci sınıf öğrencilerine Maya, Aztek ve İnka'nın ticaret ve kültürel gelişimi hakkında bilgi vermek üzere okullara gitmektedir (Fotoğraf 2). Gezici müze etkinliklerinde, öğrenciler müzenin Antik Amerika Sanat Koleksiyonundan orijinal sanat eserlerini keşfetme, inceleme ve öğrenme fırsatına sahip olmaktadır. "Maya Mobil" ile yüzlerce yıllık nesnelere uygulamalı incelemeler yapabilme şansına sahip olan çocuklar, bu nesnelere birincil kaynak materyal olarak nasıl ele alınacağını öğrenmektedirler (Los Angeles County Museum of Art, 2019e).



**Fotoğraf 2:** Los Angeles Sanat Müzesi gezici müze uygulaması: Maya Mobile.

Los Angeles Sanat Müzesi bir diğer gezici müze uygulaması ise çocuklara Mısır, Güneydoğu Asya ve Roma sanatında sembollerin kullanımı ve anlamları hakkında çalışma ve öğrenme fırsatı sunmaktadır. Gezici müze etkinlikleri sırasında, çocuklar müzenin Antik Mısır koleksiyonundan orijinal sanat eserlerini keşfetme, inceleme ve öğrenme fırsatına sahip olmaktadır. Yüzlerce ve hatta binlerce yıllık nesnelerin uygulamalı olarak ve yakından bakarak inceleyebilme şansını yakalayan çocuklar bu nesneleri sınıflarında birincil kaynak materyal olarak kullanabileceklerdir. Orijinal ismi “Ancient World Mobile” olan gezici müze uygulaması okul müfredatıyla uyumlu bir şekilde altıncı sınıf seviyesine uygun olarak tasarlanmıştır (Fotoğraf 3) (Los Angeles County Museum of Art, 2019e).



**Fotoğraf 3:** Los Angeles Sanat Müzesi gezici müze uygulaması: Ancient World Mobile.

Los Angeles Sanat Müzesi’nde çocuklara sunulan ücretsiz hizmetlerin yanında bir de ücretli bazı programlar sunulmaktadır. Çocuklar belli bir ücret karşılığında özel sanat kurslarına ve sanat kamplarına katılabilmektedir. Müzenin çocuklara sağladığı bu programlar, galerilerde aktif öğrenmeyi, orijinal sanat eserlerine bakmayı ve stüdyo projeleri oluşturmayı desteklemektedir. Sanat kursları kapsamında müzenin koleksiyonundan ve sergilerindeki sanat eserlerinden ilham alınmasını sağlayan çizim, resim, heykel, baskı ve daha fazla tekniği içeren uygulamalar “altı-dokuz, on-on üç ve on üç-on yedi” yaş grubu çocuklar için tasarlanmıştır. Altı yaşından küçük çocuklar ise aile etkinliklerine katılabilmektedirler. Örneğin; farklı sanat malzemelerinin kullanımına yönelik ve altı-dokuz yaş çocuklar için tasarlanan program kapsamında çocukların “ipekböceği kozası ve işlenmiş plastik” gibi sıra dışı malzemeleri sanatçıların çalışmalarında nasıl kullandıklarını keşfetmesi sağlanmaktadır. Çocuklar, hayvan figürlerinin Japon sanatçılara nasıl ilham verdiğini, müzedeki sergileri deneyimlerken keşfetme olanağı bulmaktadır. Los Angeles Sanat Müzesi’ sergilerinden biri olan “Maddenin Cazibesi: Çin’den Malzeme Sanatı” isimli sergi kapsamında uygulamalı atölye çalışmalarında, çocukların kendi yaratıcı sanat projelerini ortaya koymaları için boya, kil, nesnelere ve farklı malzemelerle deneysel çalışmalar yapmalarını sağlayan ortamlar sunulmaktadır. Çocuklar için sunulan bu atölye çalışmalarına, mutlaka bir sanatçı eşlik etmekte ve çocuklar sanatı bir sanatçıyla birlikte deneyimleme fırsatı bulmaktadır. On üç-on yedi yaş grubunda çocuklar için tasarlanan atölye çalışmalarında, çocukların kişisel stillerini denemeleri ve geliştirmeleri teşvik edilmektedir (Fotoğraf 4). Ayrıca sanat tecrübesi olan on altı yaş ve üstü gençler yetişkin sınıflarına da katılabilmektedir. Müzenin sergilerinden ilham alan çocuklar, çizim becerilerini geliştirerek çeşitli teknikleri öğrenmektedir. Eskiz defteri, çeşitli kalemler, karakalem, kuru pastel ve yağlı pastel gibi malzemelerin kullanıldığı atölye çalışmaları bir sanatçı tarafından yürütülmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019f).





**Fotoğraf 4:** Los Angeles Sanat Müzesi'nde On üç-on yedi yaş sanat atölye çalışmaları.

Los Angeles Sanat Müzesi'nde aile katımlı çocuk programı da bulunmakta ve etkinlikler hafta sonlarında gerçekleştirilmektedir (Fotoğraf 5). Bu program ile tüm aile üyelerinin müzede gözlem etkinliklerine, uygulamalı atölye çalışmalarına ve sanat tartışmalarına katılımı sağlanmaktadır. Aile üyelerinin, sanatçılar ve müze eğitimcileriyle birlikte çalışmalarına olanak tanınan bu programda katılımcılar sanatla ilgili deneyimlerini paylaşma fırsatı da bulabilmektedir. Beş yaş ve üstü çocuklar aileleriyle müzeyi ve sanat eserlerini keşfederken pek çok farklı malzemeyi ve tekniği de eğlenceli bir ortamda deneme olanağı bulmakta, ebeveynler ise sanatsal gelişimin nasıl desteklenebileceğine ilişkin deneyimler kazanmaktadır. Beş yaşın altında olan çocuklar ise aile üyeleri ya da bakıcıları ile katıldıkları aile programlarında; öykü anlatımı, gözlem etkinlikleri, sanat malzemelerinin keşfedilmesi gibi çocukların ilgisini çeken ve merak uyandıran etkinliklere katılma olanağı bulmaktadır. Sekiz yaş üzeri çocukların aileleriyle katıldığı atölye çalışmasında; müzenin galerilerinde sergilenmekte olan “Yaşayan Her Şey: Japon Sanatında Hayvanlar” isimli sergi kapsamında çocuklar semboller ve kompozitler gibi özel niteliklere sahip efsanevi bir yaratık tasarlama deneyimi yaşamaktadır. Çocuklar, müzede sergilenmekte olan Japon sanatından örneklerin yer aldığı sergiyi keşfederken tasarlayacakları hayvan figürleri için de ilham almaktadır. Müzenin sanat atölyesinde, pleksiglass üzerine baskı tekniği, kolaj tekniği ve spreyci boya kullanarak efsanevi bir hayvan tasarlayacak olan çocuklara, bir sanatçı tarafından eşlik edilmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019f).



**Fotoğraf 5:** Los Angeles Sanat Müzesi'nde aile katımlı atölye çalışmaları.

Los Angeles Sanat Müzesi'nde, çocukların okul tatillerinde müzeden yararlanabilmesini sağlayan “yaz, kış ve bahar dönemi sanat kampları” düzenlenmektedir. Belli bir ücret karşılığında katılım sağlanan bu programda altı yaş ve üstü çocuklara yönelik ihtiyaç esaslı burslar da sağlanmaktadır.



Çocuklar bir hafta boyunca Los Angeles Sanat Müzesi'ndeki çeşitli sanat koleksiyonlarından ilham alarak çizim, resim ve farklı malzemeler aracılığıyla kendilerini ifade etmeyi öğrenmektedir. Yaratıcı müze eğitimi ve sanatçılarından oluşan bir ekip tarafından yönlendirilen katılımcılar, kendilerini ifade etmeleri için çok çeşitli materyaller ve tekniklerle tanışma olanağı bulmaktadır. Galeri etkinlikleri, orijinal sanat eserlerinin incelenmesi, öğle yemeği molası ve stüdyo projelerinin uygulanmasını içeren bir program şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bir haftalık çalışma süreci, bir sanat gösterisi ya da mini bir sergi ile sonlandırılmaktadır. Yaz sanat kamplarında altı-dokuz yaş grubu çocuklar, Peggy Hasegawa, Jesus Mascorro, Katie Lipsitt, Patricia Yossen, Eszter Delgado, Jenny Ziomek, Shannon Green gibi tanınmış sanatçılarla birlikte sanat atölye çalışması gerçekleştirmektedir. On-on üç yaş grubundaki çocuklar; sanatçı Shannon Green ile karışık teknik baskı resim atölye, sanatçı Gloria Westcott ile deneysel sanat atölye, sanatçı Lluvia Higuera ile fotoğraf atölye, sanatçı Brandon Barr ile ise elektrik devreleri ile resim atölye çalışması gerçekleştirmektedir (Los Angeles County Museum of Art, 2019g).

### **Joslyn Sanat Müzesi (Joslyn Art Museum)**

Amerika Birleşik Devletleri'nin Nebraska kentinde etkinliğini sürdüren kentin en büyük sanat müzesidir. 1931 yılında halka açılan ve görkemli mimarisine herkesin ilgi odağı olan müze, kuruluşundan bugüne koleksiyonunu genişletme çabasını sürdürürken halkın tamamına erişmeyi hedefleyen pek çok programı da uygulamaya geçirmektedir (Joslyn Art Museum, 2019a).

Joslyn Sanat Müzesi'nde okul öncesi dönem üç-beş yaş grubundaki çocukların, müzenin galerilerindeki sanat eserlerini inceleyebilmesi ve kolay uygulanabilir tekniklerle sanat etkinlikleri gerçekleştirilebilmesini kapsayan çeşitli atölye çalışmaları yapılmaktadır (Fotoğraf 6). Çocukların ilk müze deneyimlerini yaşamaları için eşsiz olanaklar sunan Joslyn Sanat Müzesi, atölye çalışmaları ve müze turlarını, tüm üyelerine ücretsiz olarak sunmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için yıl içinde on dört farklı tema kapsamında farklı tekniklerle gerçekleştirilecek atölye çalışmaları tasarlanmıştır. Bu atölyelerden bazıları; Marsden Harley'in rüya gibi peyzajlarından hareketle, renkli dağların ve bulutların çizimlerini oluşturmak için yağlı pastel ve kuru pastel kullanıldığı bir atölye çalışması; Edgar Degas'ın balerin heykelinden hareketle dans figürlerini konu alan baskı resim atölye çalışması; Helen Frankenthaler'in eserinden hareketle sıcak ve soğuk renk çalışmasını içeren atölye çalışması; müzenin hayvan figürleri içeren resimleri ve heykellerini konu alan çocukların doku konusunu ve baskı tekniğini öğreneceği atölye çalışması; Alexander Calder'in galeri tavanından sarkan bir cep telefonunda görünen şekil ve çizgilerden ilham alarak gerçekleştirilecek kinetik heykel atölye çalışması; şövale başında boya dışında farklı malzemelerin kullanılmasına olanak tanıyan karışık teknik uygulamaları ile gerçekleştirilecek atölye çalışması; pop sanatçısı Roy Lichtenstein'in galerideki eserinden hareketle şeffaf plastik kağıtlara uygulanan "ters çizim" tekniğini içeren atölye çalışması; müze galerilerinde sergilenen bufalo heykelinden hareketle çocukların kendi bufalo heykellerini tasarlamalarını içeren seramik atölye çalışması; Oliver Jeffers'in eserinden hareketle renkli boya kalemleriyle el yapımı kitap tasarımını içeren atölye çalışması; Mickalene Thomas'ın devasa ve ışıltılı portresinden hareketle çocukların kendi fotoğraflarını parlak renkler ve parlak taşlarla düzenleyerek kendi portrelerini yapmalarını destekleyen atölye çalışması ve James E. Ransome'un illüstrasyon çalışmalarından hareketle şekillerin birleştirilerek bir yorgan deseni oluşturulmasını içeren baskı atölye çalışmasıdır (Joslyn Art Museum, 2019b).



**Fotoğraf 6:** “Joslyn Sanat Müzesi’nde okul öncesi çocuklarına yönelik atölye çalışmaları”.

Joslyn Sanat Müzesi’nde okul öncesi dönem çocukları, okul çağı çocukları ve yetişkinler için yıl boyunca sanat kursları verilmektedir (Fotoğraf 7). Sanat kurslarında atölye temaları, müzenin kalıcı koleksiyonunda ve özel sergilerinde yer alan sanat eserlerinden ilham alınarak belirlenmekte, galerilere ve bahçelere yapılan ziyaretler de müze deneyimine dahil edilmektedir (Fotoğraf 8). Kurslar, sanatsal kavrayışlarını ve teknik becerilerini hem başlangıç hem de ileri düzey paylaşmaya istekli başarılı sanatçılar ve sanat eğitimcileri tarafından yönetilmektedir. Sanat kursları, müze turları ve sonrasında gerçekleştirilen uygulamalı sanat atölye çalışmalarını kapsamaktadır. Çocukların sanat atölyelerinde farklı materyal ve teknikleri bir araya getirerek yaratıcı çalışmalar ortaya koyabilmelerini hedefleyen sanat kurslarında kullanılacak tüm malzemeler müze tarafından temin edilmektedir. Sanat atölyelerinde çocukların farklı temalar kapsamında resim, baskı resim, heykel, seramik, fotoğraf, kaligrafi, tipografi, grafiti çalışmaları yapabilmeleri sağlanmakta ve kurslarının sonunda çocukların çalışmalarını içeren sergiler düzenlenmektedir. Kurslar ücretli olmasına rağmen maddi durumu kısıtlı çocuklar için burs olanakları da sağlanmaktadır. Joslyn Sanat Müzesi’nde farklı yaş grupları için tatil dönemlerinde de sanat kampları ile sanat deneyimi olanağı sağlanmaktadır. Joslyn Sanat Müzesi, Amerika Birleşik Devletleri’nde yaygın bir şekilde uygulanan (homeschooling) evde ebeveynlerin liderliğinde öğrenim gören çocuklara yönelik özel programlar da tasarlamıştır (Joslyn Art Museum, 2019c).



**Fotoğraf 7:** “Joslyn Sanat Müzesi’nde çocuklara yönelik sanat kursları”.



**Fotoğraf 8:** “Joslyn Sanat Müzesi’nde çocuklarla gerçekleştirilen galeri çalışması”.

Joslyn Sanat Müzesi’nin çocuklara sağlamış olduğu en önemli hizmetlerden birisi de gezici bavul müze hizmetleridir. Çocukların sınıf ortamlarında kullanabilecekleri, müzenin kalıcı koleksiyonu ve okul müfredatları göz önünde bulundurularak hazırlanmış gezici bavul müzeler ile çocuklara eşsiz bir öğrenme deneyimi sağlanmaktadır. Özellikle müzeye daha uzak bölgelerde bulunan okullarda ve evde öğrenim gören çocukların eğitiminde önemli bir yere sahip olan gezici bavul müzeler, müzenin ödünç verme yönetmeliği gereğince üç hafta kullanılmak üzere, müzeden ücretsiz olarak temin edilebilmektedir. Antik Mısır Sanatı, Antik Roma Sanatı, Antik Yunan Sanatı, 20. ve 21. Yüzyıl Amerikan Hint Sanatı, Güneybatı Yerli Sanatı, Kuzey Amerika Sanatı, gibi farklı temalarda tasarlanan gezici bavul müzeler; dokunulabilir nesnelere, posterler, kitaplar, videolar ve nesnelere kullanım kılavuzlarını içermektedir (Fotoğraf 9). Öğrencilerin sanat yapıtlarını, kültürel nesnelere takdir etmesini sağlayacak ve çocukları müze ziyaretine hazırlayacak gezici bavul müzeler, görsel sanatların birçok konu alanının öğretim programlarıyla bağlantı kurmasını da desteklemektedir (Joslyn Art Museum, 2019d).





**Fotoğraf 9:** “Joslyn Sanat Müzesi’nin Antik Roma-Yunan Sanatı temalı gezici bavul müzesi”.

### **Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi (Art Institute of Chicago)**

Chicago Sanat Enstitüsü, 1879’da hem güzel sanatlar alanında bir müze hem de sanat okulu olarak kurulmuştur. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, yaklaşık 300.000 sanat eserini içeren olağanüstü koleksiyonuyla Amerika Birleşik Devletleri’ndeki en eski ve en büyük sanat müzelerinden biridir. Ayrıca, sürekli olarak daha fazla kamu hizmeti sağlayan ve sivil katılımı yaptığı çalışmalarla destekleyen Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi sorgulamaya, yeniliğe, eğitime ve diyaloga adanmış hizmet politikasıyla herkes için aktif bir öğrenme ortamı olarak hizmet vermektedir. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, müzecilik alanının yüksek etik standartlarına uygun olarak, dünyanın çeşitli sanatsal geleneklerini temsil eden, en yüksek kalitedeki sanat eserlerini toplayan, koruyan, yorumlayan ve halkın eğitimini ön planda tutan bir kurumdur (Art Institute of Chicago, 2019a).

Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, 20. yüzyılın başlarından bugüne, çocukların sınıf ortamlarında ve müzede sanata erişimine destek olmaktadır. Geniş izleyici kitlelerinin sanat eserleriyle anlamlı bir ilişki kurmasını teşvik eden müze, Chicago bölgesindeki organizasyonlarla, kamu kurumlarıyla ve topluluklarla ortaklıklar sağlayarak, çalışmalarını müze duvarlarının ötesine taşımaktadır. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, eğitim ve halkla ilişkiler bölümü aracılığıyla sanatın yaşam boyu eğitimdeki rolünü öne çıkartarak, sanat ve müzeye eşit katılımı desteklemeyi, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi teşvik etmeyi ayrıca kentin kültürel yapısını güçlendirmek için çeşitli topluluklarla iş birliği yapmayı taahhüt etmektedir. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, koleksiyonu ve programlarını halkın ilgi alanlarına, yeteneklerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde daha erişilebilir hale getirmek için birçok çalışma yapmaktadır. Müzeye çok sayıda özel sponsor desteği sağlandığı için müze on sekiz yaşın altındaki tüm Chicago’lu müze ziyaretçilerine ücretsiz giriş uygulaması sunmaktadır. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, çocukların müzeden en iyi şekilde yararlanabilmesi için, uygulamalı sanat atölyeleri, mini ustalık sınıfı (masterclass) eğitimleri, aile katılımlı atölye çalışmaları, öykü atölyeleri, dokun-yap-keşfet atölyeleri, yaz kampları, tema odaklı müze turları, ses destekli müze kuruluşları gibi çok çeşitli uygulamayı kapsayan bir çocuk programı sunmaktadır (Art Institute of Chicago, 2019b).

Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi, diğer sanat müzelerinden çok farklı bir uygulamayla müze ziyaretçilerinin ilgisini çekmektedir. Yenilikçi bir dijital interaktif uygulama olan “JourneyMaker” ile çocukların aileleriyle birlikte kendi müze rehberlerini oluşturmaları ve gezi planlarını yapmaları sağlanmaktadır (Fotoğraf 10). Müzenin web sayfasından sağlanan bu uygulama; Amerika Birleşik Devletleri’nde en yaygın olarak kullanılan İngilizce, İspanyolca ve Çince dillerinde



çalıştırılabilmektedir. Uygulamada dil seçeneği işaretlendikten sonra müzenin sunmuş olduğu farklı temalardan ziyaretçinin tercih ettiği tema belirlenmekte ve ekrana gelen eser seçeneklerinden 6 eserin seçimi yapılmaktadır. Seçim işlemleri tamamlandıktan sonra yazdır seçeneği işaretlenmekte ve gezi planı pdf çıktısı şeklinde hazır olarak müze ziyaretçisine sunulmaktadır (Fotoğraf 11). İnteraktif ortamda ziyaretçilerin kendi seçimleri doğrultusunda hazırlanan bu müze rehberi ile ziyaretçilere eserin müze içindeki konumunu bildiren ip uçları, esere ilişkin bilgilendirici notlar ve çeşitli sorular yöneltilmektedir. Çocuklara kendi seçimleriyle kendi müze gezilerini ve kendi müze rehberlerini tasarlayabilme olanağı veren bu kişiselleştirilmiş uygulama müzenin en fazla rağbet gören uygulamaları arasındadır (Art Institute of Chicago, 2019c).



**Fotoğraf 10:** “Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nin ‘JourneyMaker’ isimli interaktif müze rehberi uygulaması”.



**Fotoğraf 11:** “Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nde interaktif müze rehberi oluşturan bir aile”.

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki çoğu müzede kullanılan, eserlerin sesli açıklamalarını içeren ve önceleri görme engelli müze ziyaretçileri özel olarak geliştirilmiş mobil uygulamalar, günümüzde tüm müze ziyaretçilerinin yoğun olarak talep ettiği uygulamalar arasındadır. Müze ziyaretçileri özellikle kalabalık popüler müzelerde bir eseri incelemeye çalışırken altında yazan küçük yazıları okumaktansa, esere ilişkin bilgilere, mobil uygulamalar yoluyla dinleyerek erişmeyi tercih etmektedir. Bu durum özellikle çocuklar açısından değerlendirildiğinde, mobil uygulamaların daha da önemli bir noktaya taşınmasını sağlamaktadır. Özellikle okuma yazma bilmeyen, küçük yazıları okumakta güçlük çeken, boyu bilgilendirme levhalarına yetişmeyen, müze kalabalığında okumaya odaklanamayan ya da okumayı sıkıcı bulan çocuklar dikkate alındığında sanat müzelerindeki mobil uygulamaların müze gezileri sırasında çocuklara oldukça yararlı olacağı açıktır.

Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi'nde de müzeye ve eserlere ilişkin bilgilerin akıllı cihazlara (akıllı telefon ve tablet) kodlanmış ve özel olarak tasarlanmış yazılımlar/mobil uygulamalar, müze gezilerini kolaylaştırmak ve daha eğlenceli hale getirmek için ziyaretçilerinin kullanımına sunulmuştur (Fotoğraf 12). Müzenin koleksiyon bilgisini içeren kişisel sesli bir rehber olan bu yeni mobil deneyim, konum bilgisine sahip teknolojiyi, sesli hikâye anlatımları ile birleştirerek çocukların müzeden en iyi şekilde yararlanmasını desteklemektedir. Sanat eserlerinin teknik bilgileri yanında yapıtların arka plan hikâyeleri, müzikle ve profesyonel seslendirmelerle birleştirilerek müze deneyimini çocuklar hatta yetişkin müze ziyaretçileri için daha ilgi çekici bir noktaya taşımaktadır. Uygulama da sanat eserleri hakkında daha fazla bilgi edinilmesini sağlayan (look it up) “göz at” özelliği de bulunmaktadır. Ayrıca müze ziyaretçilerini konum bilgisine göre yönlendirecek bir interaktif harita ve bir sonraki müze ziyaretinin planlanmasına yardımcı olacak güncel sergilerin listesi de uygulamaya dahil edilmiştir. Müzenin sağladığı bu interaktif müze rehberi İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Çince gibi farklı dil seçenekleri de sunmaktadır (Art Institute of Chicago, 2019d).



**Fotoğraf 12:** “Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nde mobil uygulama yardımıyla müzeyi gezen çocuklar”.

Müzenin web sayfasında, müze koleksiyonunda yer alan önemli eserlere ilişkin görsellerin ve ses içerikli bilgilendirmelerin yer aldığı uzaktan eğitim kaynağı oluşturulmuştur. Müzenin web sayfasında sunulan bu içerikle çocukların müzeye gitmeden önce ön çalışma yapabilmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca müzenin sağlamış olduğu bu hizmetle uzaklık, zamansızlık ya da engellilik durumu gibi çeşitli nedenlerle müzeye gidemeyen çocukların müzede eserlere ve eserlere ilişkin bilgilere uzaktan erişimi desteklenmektedir. Bir saatlik bir müze turunda, müzenin görülmesini önerdiği baş yapıtlar da bu içerikte ayrıca tanıtılmaktadır (Art Institute of Chicago, 2019e).

Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nde çocukların sanat eserlerini keşfetmesini, grup tartışmalarına katılmasını, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesini destekleyecek etkinlikler sunulmaktadır. Müzede çocukların aileleriyle, öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ortak katılım gösterecekleri daha erişilebilir ve kapsayıcı grup odaklı müze etkinlikleri uygulanmaktadır. Okul grupları için sanat ve müze alanında uzmanlaşmış müze gönüllüleri tarafından sağlanan müze turları gerçekleştirilmektedir. Rehberli turlarda, müzede çocukların sanat eserlerini yakından incelemelerini ve sanat eserleri hakkında kendi yorumlarını geliştirmelerini destekleyen etkileşimli, araştırmaya dayalı deneyimler sağlanmaktadır. Çocuklar grup odaklı müze turlarında, müze koleksiyonundaki baş yapıtları zaman, coğrafyaya ve kültür bağlamında derinlemesine keşfetme şansına sahip olmaktadır. Etkinlikler çizim yapma, öykü yazma ve hareket temelli drama çalışmalarlarıyla öğrenci seçimine ve ifadesine değer veren bir dizi öğrenme stratejisiyle iç içe geçmiş bir örüntü içinde çocuklara sunulmaktadır. Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nin koleksiyonu birçok coğrafi bölgeden,

tarihi çağlardan ve çeşitli kültürlerden gelen sanat eseriyle oluşturulduğu için çocuklar müzedeki sanat eserleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları keşfederken, bakma ve eleştirel düşünme becerilerini de geliştirme olanağı bulmaktadır. Grup odaklı müze turlarında, çocuklara müzenin Hint Sanatı, Afrika Sanatı, Asya Sanatı ve daha fazlasını içeren geniş koleksiyonundan hareketle farklı bölgelerin kültürlerini keşfetme deneyimi sunulmaktadır. Çocukların, sanat eserlerinden yola çıkarak farklı kültürlerin ilgi alanlarını, dünya görüşlerini ve inançlarını anlatan “ipuçlarını” açığa çıkarmasıyla, araştırma becerilerini geliştirebilmeleri sağlanmaktadır. Müzede gerçekleştirilen grup odaklı çalışmalarda, çocuklar her eserin bir hikâye anlattığını keşfederken sanatçıların görsel ifadelerinden “karakterler, düzen, eylem, sıra ve anlatım” gibi hikâye anlatım unsurlarını tartışma fırsatı bulmaktadır (Art Institute of Chicago, 2019f).

Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nde engelli çocukların da müzeden en iyi şekilde yararlanabilmesi ve sanatı deneyimleyebilmesi için çeşitli çalışmalar sürdürülmektedir. Örneğin, sağır ve işitme engelli çocuklar için Amerikan işaret dili destekli müze turları sağlanırken görme engelli çocuklar için dokunulabilir müze nesnelere yer aldığı bir galeri oluşturulmuştur. “Elizabeth Morse” isimli bu galeri, görme engelli müze ziyaretçileri için özel olarak tasarlanmış olsa da günümüzde yalnızca görme engelli ziyaretçilerin değil herkesin yoğun ilgi gösterdiği bir merkezdir (Fotoğraf 13). İçerisinde üç boyutlu replika (tıpkıbasım) heykeller, temsili kabartma resimler ve Braille alfabesiyle yazılmış açıklamalarının yer aldığı galeride, çocuklar dokunma duyuları ile eserlere ilişkin bilgilere erişme olanağı bulmaktadır. Temsil edilen eserler arasında Pierre Auguste Renoir, Ardriaen van der Spelt, Frans van Mieris, Joan Miró, Tosa Mitsuoki’nin resimleri ve Aztek’lere ait bir taş levha bulunmaktadır. Farklı dönemleri temsil eden galerideki bronz ve mermer heykeller ise çocukların dokunarak eseri duyumsamasını olanaklı kılmaktadır. Çocuklar dokunarak heykelin yüz ifadesini, aksesuarlarını ve kıyafet tarzını kültürel bağlamı içinde keşfederken bir sanat eserinin biçimini, sıcaklığını ve dokusunu ayırt edebilme deneyimini yaşamaktadır (Fotoğraf 14). Ayrıca ücretsiz olarak sunulan sesli rehber uygulamaları ile görme engelli çocukların müze deneyimleri desteklenirken sesli rehberlerin yazılı metne dönüştürülmüş içerikleri de sağır ve işitme engelli çocukların erişimine sunulmaktadır (Art Institute of Chicago, 2019g).



**Fotoğraf 13:** “Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi Elizabeth Morse Dokunmalı Galeri”.



**Fotoğraf 14:** “Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi Elizabeth Morse Dokunmalı Galeri”

### Sonuç

Bir zamanlar çocuklar için sessizliğin kalesi olan müzeler, artık çocukları susturmak yerine fiziksel, sosyal ve zihinsel bağlamda farklı deneyim alanları yaratarak çocukları seslerini duyurmaları için teşvik etmektedir. Günümüz sanat müzeleri, çocuklar için sessiz, karanlık, soğuk, ürkütücü, herkesin giremediği sanat mabetleri olmaktan çıkarak erişilebilir, eğlenceli, ilgi çekici, ilham alınan mekanlara dönüşmektedir. “Herkes için sanat” mottosuyla çalışmalarını sürdüren müzeler, bu eksenden hareketle çocukları da dikkate alarak, onların ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre sergiler, etkinlikler ve eğitim programları düzenlemektedir. Sanat müzeleri çağdaş sanatı anlama olanaklarını çeşitlendiren yaratıcı etkinlikler ve programlar ile çocukları müzeye çekmek için akılcı yollar bulmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Los Angeles Sanat Müzesi, Joslyn Sanat Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi gibi dünya çapında kabul görmüş müzeler, çocukları sanatla buluşturmayı önceleyen; sanat eserleriyle ve sanatçılar ile etkileşime girmelerini destekleyen “çocuk programları” sunmaktadır. Bu programlar kapsamında sunulan; rehberli turlar, sanat atölye çalışmaları, öykü yazma etkinlikleri, drama etkinlikleri, okul programları, aile programları, sanat kursları, yaz kampları, video blog içerikleri, dokun-yap kurulumları, dijital interaktif uygulamalar, gezici tır müze ve bavul müze gibi hizmetlerle çocuğun eğlenerek, öğrenerek ve pek çok farklı deneyim kazanarak müzeden ayrılması sağlanmaktadır. Sanat müzelerinde çocuklara yönelik ustalık sınıfı (masterclass) eğitimleri de verilmektedir. Sanat müzelerinde, alanında yetkin sanatçılar tarafından verilen ustalık sınıfı eğitimleri, çocukların belirlenen bir konu doğrultusunda resim, heykel ya da herhangi bir sanat uygulaması üzerindeki teknik ve yorum gücünü arttırmasına yönelik uygulamalı, yönlendirici çalışmaları içermektedir. Bu programlar eleştirel düşünmeyi teşvik etmek, yaratıcı ifadeyi desteklemek ve sanata ilişkin anlamlı deneyimler sağlamak için tasarlanmıştır. Eşit erişimi destekleyen bu müzeler, engelli çocuklara da mümkün olan en iyi sanat müzesi deneyimini sağlamak için özel programlar ve uygulamalar geliştirmişlerdir. Özel kuruluşlar tarafından sağlanan mali destek/sponsorluklar sayesinde Los Angeles Sanat Müzesi, Joslyn Sanat Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nde sanat kursları ve yaz kampları dışındaki çoğu etkinliğin çocuklara ücretsiz olarak sunulduğu görülmektedir. Ayrıca okullara ulaşım hizmetleri sunan müzeler olduğu gibi gezici müze hizmetleriyle de müzeye uzak bölgelerde yaşayan çocuklara, müzelerin olanaklarını taşıyarak sanatı ve müzeyi herkes için erişilebilir kılma yolunda önemli adımlar atılmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan Los Angeles Sanat Müzesi, Joslyn Sanat Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü Müzesi’nin çocuklara etkili bir müze deneyimi sağlamak için geliştirdiği ortak



öneriler şu şekliyle özetlenebilir; sanat müzelerini ziyaret etmeden önce bir plan yapılması ve küçük bir araştırma ile çocuklara görecekleri sergi ya da eser hakkında bir ön bilgi verilmesi gereklidir. Çocukların sayısız sanat eseri arasında boğulması, sıkılması ve uzun müze koridorlarında yorulması kaçınılmaz olduğu için müze gezilerinde, bütün müzeyi gezmek yerine belli bir koleksiyona ya da belli bir esere yönelik bir gezi planı yapılması gerekmektedir. Belli bir esere odaklanıp o eseri çözümlenmeye ve anlamaya dönük kısa bir müze gezisinin ardından, müzenin sanat atölyelerinde yaratıcı bir sanat etkinliği sonrasında, kısa bir yemek ve dinlenme molasıyla çocukların çok fazla yorulmadan, sıkılmadan müzeye ve sanata olumlu duygular besleyerek müzeden ayrılması sağlanmalıdır.

Türkiye’deki sanat müzelerinde de “eşit erişim” sloganıyla tüm çocukların sanat müzelerinden yararlanmasını sağlayacak yenilikçi programlar uygulanabilir. Özellikle gelişmiş ülkelerdeki örneklerinde görüldüğü gibi gezici müze hizmetleri ile sanat müzelerinin daha fazla erişilebilir olması sağlanabilir. Çocukların oldukça fazla rağbet ettiği interaktif uygulamalar sanat müzelerinde yaygınlaştırılabilir. Engelli çocuklara yönelik özel programlar geliştirilebilir ve teknoloji destekli uygulamalar kullanılabilir. Bu kapsamda işitme engelli çocuklara yönelik işaret dili destekli müze turları, görme engelli çocuklara yönelik ses destekli interaktif müze rehberleri, Braille alfabesi ile hazırlanmış bilgi kartları ve müzedeki eserleri temsil eden kopya eserler (dokun-yap kurulumları) sağlanabilir. Sanat müzelerinde çocuklar, sanatçılar ve müze uzmanlarını bir araya getiren, sosyal etkileşimin sağlandığı ve müze deneyimlerinin paylaşıldığı platformlar oluşturulabilir.

### Kaynakça

- Anderson, D., Piscitelli, B., Weier, K., Everett, M., & Tayler, C. (2002). Children’s museum experiences: Identifying powerful mediators of learning. *Curator: The Museum Journal*, 45(3), 213-231.
- Art Institute of Chicago. (2019a). *Mission and history*. <https://www.artic.edu/about-us/mission-and-history>
- Art Institute of Chicago. (2019b). *Learn with us*. <https://www.artic.edu/learn-with-us>
- Art Institute of Chicago. (2019c). *JourneyMaker*. <https://www.artic.edu/visit/explore-on-your-own/journeymaker>
- Art Institute of Chicago. (2019d). *Mobile app & audio tours*. <https://www.artic.edu/visit/explore-on-your-own/mobile-app-audio-tours>
- Art Institute of Chicago. (2019e). *What to see in an hour*. <https://www.artic.edu/highlights/3/what-to-see-in-an-hour>
- Fox, J. & Berry, S. (2008). Art in early childhood: curriculum connections. [http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article\\_view.aspx?ArticleID=113](http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=113)
- Gross, R. (2014, 08 Ağustos). Preparing children for art museums [Blog yazısı]. <https://www.arts.gov/art-works/2014/preparing-children-art-museums>
- Jeffers, C. (1999). When children take the lead in exploring art museums with their adult partners. *Art Education*, 52(6), 45-51.
- Joslyn Art Museum. (2019a). *Nebraska’s largest art museum*. <https://www.joslyn.org/about/history/>

- Joslyn Art Museum. (2019b). *Art adventures*. [https://www.joslyn.org/Post/sections/125/Files/2019\\_Fall\\_art\\_adventures.pdf](https://www.joslyn.org/Post/sections/125/Files/2019_Fall_art_adventures.pdf)
- Joslyn Art Museum. (2019c). *Art school 2019-20*. <https://www.joslyn.org/education/classes/art-school/>
- Joslyn Art Museum. (2019d). *Outreach Trunks*. <https://www.joslyn.org/education/teachers/nelson-teacher-resource-center/outreach-trunks.aspx>
- Kindler, A. M. (1997). Aesthetic development and learning in art museums: A challenge to enjoy. *Journal of Museum Education*, 22(2-3), 12-16.
- Los Angeles County Museum of Art. (2019a). *About LACMA*. <https://www.lacma.org/about>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019b). *Free membership for L.A. county kids & teens*. <https://www.lacma.org/free-membership-la-county-kids-teens>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019c). *School partnerships*. <https://www.lacma.org/education/school-partnerships>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019d). *After School at the museum*. <https://www.lacma.org/education/school-partnerships#after-school-at-the-museum>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019e). *Mobile classroom*. <https://www.lacma.org/education/school-partnerships#mobile-classroom>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019f). *Families, kids & teens*. <https://www.lacma.org/education/families-kids-teens>
- Los Angeles County Museum of Art. (2019g). *Art classes & camps*. <https://www.lacma.org/programs/art-classes-camps#art-camp>
- Macgregor, E. A. (2001). The child guides program [Recruitment of children from local schools to guide visitors informally around art exhibitions.]. *Artlink*, 21(2), 64-65.
- Ross, D. (2013, 26 Eylül). Seven ways to make an art museum visit fun for kids [Blog yazısı]. <https://www.mykidsadventures.com/art-museum-fun/>
- Weier, K. (2004). Empowering young children in art museums: Letting them take the lead. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 106-116.
- Vallance, E. (1995). The public curriculum of orderly images. *Educational Researcher*, 24(2), 4-13.

### Görsel Kaynakçası

- Fotoğraf 1:** Lacma. School&University Visits. 15.03.2019. <https://www.lacma.org/education/school-university-visits>
- Fotoğraf 2:** Lacma. School Partnerships. 15.03.2019. <https://www.lacma.org/education/school-partnerships#mobile-classroom>

- 
- Fotoğraf 3:** Lacma. School Partnerships. 15.03.2019. <https://www.lacma.org/education/school-partnerships#mobile-classroom>
- Fotoğraf 4:** Lacma. Teen Art Class: Sketching (Ages 13+). 15.03.2019. <https://www.lacma.org/event/teen-art-class-sketching-ages-13-0>
- Fotoğraf 5:** Lacma. Families, Kids & Teens. 15.03.2019. <https://www.lacma.org/education/families-kids-teens>
- Fotoğraf 6:** Art Adventures. 15.03.2019. <https://www.joslyn.org/education/classes/art-adventures/>
- Fotoğraf 7:** Adult & Teen Classes. 15.03.2019. <https://www.joslyn.org/education/classes/adult-and-teen-classes/>
- Fotoğraf 8:** School & Children's Group Visits. 15.03.2019. <https://www.joslyn.org/education/teachers/school-visits/>
- Fotoğraf 9:** Ancient Greece and Rome. 15.03.2019. <https://www.joslyn.org/education/teachers/nelson-teacher-resource-center/outreach-trunks-details.aspx?ID=17>
- Fotoğraf 10:** JourneyMaker. 15.03.2019. <https://www.artic.edu/learn-with-us/visit/explore-on-your-own/journeymaker>
- Fotoğraf 11:** JourneyMaker 15.03.2019. <https://www.artic.edu/learn-with-us/visit/explore-on-your-own/journeymaker>
- Fotoğraf 12:** Mobile App & Audio Tours. 15.03.2019. <https://www.artic.edu/visit/explore-on-your-own/mobile-app-audio-tours>
- Fotoğraf 13:** The Elizabeth Morse Touch Gallery. 15.03.2019. <https://www.artic.edu/exhibitions/9019/the-elizabeth-morse-touch-gallery>
- Fotoğraf 14:** The Elizabeth Morse Touch Gallery. 15.03.2019 <https://www.artic.edu/exhibitions/9019/the-elizabeth-morse-touch-gallery>